

Tarım ürünleri ticaretinin serbestleşmesi durumunda AB ile rekabet edemediğimiz için hayvancılık ve toplam tarımsal üretim değerinde düşüş görülebilir

Tarık Tezel Türkiye Süt Et Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği Derneği (SET-BİR) Yön. Kurulu Başkanı

Gümrük Birliği'nin tarım ürünlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi hususu detaylı bir çalışmayı gerektirmektedir. Öncelikle, böyle bir gelişme, Türkiye ve AB'nin aralarındaki tarım ürünleri ticareti alanındaki mevcut potansiyeli değerlendirmeleri açısından büyük imkân sunacaktır. Ayrıca AB bünyesindeki tarım alanındaki sübvansiyonlar ve ülkemizdeki liberalizasyon çalışmaları sonucu üretimdeki verim artırıcı faaliyetlerin desteklenmesi ve bu çalışmaların ortaya çıkarcığı bir mali yük olacaktır.

Sektörünüzün Türkiye ekonomisi içindeki yeri, gelişme potansiyeli,

Ülkemizde süt sektörü, tarım sektörünün en önemli alt sektörlerinden biri olup ekonomik büyüklük olarak tarım içinde %14 civarında paya sahiptir. Ülkemizde süt ve süt ürünleri sektöründe faaliyet gösteren yaklaşık 2000 adet işletme bulunmaktadır. 40 bin çalışanı olan sektörün 15 milyar TL cirosu bulunmaktadır.

TÜİK verilerine göre, yaklaşık 8.000 çalışanın emek verdiği işlenmiş et sektöründeki 238 işletmenin yıllık cirosu 3,9 milyar TL'dir.

Sektörde tüketim daralması-na bağlı fiyat istikrarsızlıkları ile karşılaşılabilir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi arz-talep dengesinin bu güne kadar üretim yolu ile değil ithalata dayalı bir arz yöntemi ile çözülmeye çalışılmasıdır. Ancak ülkenin talebini karşılayacak büyüklükte bir üretim, hayvancılıkta, bu günden yarına sağlanabilecek bir süreç değildir.

Bu yüzden şimdilik ithalat ile talep karşılanmaya çalışılmakta, diğer yandan da Milli Tarım Projesi

çerçevesinde Damızlık Merkezleri kurulması özendirilmektedir.

AB pazarının Türkiye iş dünyası açısından önemi, yararı, Türkiye iş dünyasının gelişimine katkısı,

Türkiye ve AB, 60 yılı aşkın senedir stratejik ortaklardır. Türkiye AB üyeliği için müzakerelere devam etmekte olup, AB-Türkiye Gümrük Birliği altında kendine has ticari ilişkileri bulunmaktadır. AB ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi 140 milyar dolara ulaşmıştır. AB, Türkiye'nin en büyük ticari ortağı olup, Türkiye'nin dış ticaretinin %41'ini temsil etmektedir. Türkiye'de doğrudan yabancı yatırımların 2/3'ü AB kaynaklıdır. Türkiye AB'nin 5. büyük ticaret ortağı olup, AB dış ticaretinin %4'ünü temsil etmektedir.

20 yıllık AB Türkiye Gümrük Birliği kapsamında, AB Türkiye ticaret ilişkileri, büyüyen AB'nin daha hırslı bir ticaret politikası ve ana ekonomik ortaklarla yapılan ticaret anlaşmaları ile iki yönlü ticaret, ekonomik entegrasyon ve yatırım akışları artmıştır.

Mevcut Gümrük Birliği,

Türkiye'nin üçüncü ülkelerle ticaret anlaşmaları yapmakta zorluk yaşamasına sebep olmaktadır. Bu zorluklara bağlı olarak iki taraf da Türkiye'nin son yıllarda giderek artan şekilde oluşturduğu ticaret bariyerleri için Gümrük Birliği kuralları çerçevesinde bir çözüm bulamamaktadır. Bu nedenle mevcut Gümrük Birliği anlaşmasının modern ve profesyonel bir ticaret ilişkisi geliştirmek için artık yetersiz olduğu ve daha kapsamlı bir çözüme ihtiyaç duyulduğu bildirilmektedir.

Geçen 20 yılda Türkiye'nin Gümrük Birliği uygulamalarına ciddi itirazları olsa da Türk sanayisinin kalkınmasında ve dünya standartlarında üretim yapmasında Gümrük Birliği üyeliğinin büyük etkisi olmuştur. Geçen 20 yılda Türkiye'nin AB'ye ihracatı yüzde 423 artarken, ithalatı da yüzde 336 artış kaydetmiştir.

AB ile işbirliği ve rekabet imkânları, ilişkilerin seyri,

Gümrük Birliği'nin yasal dayanağını oluşturan ve 1973 yılında yürürlüğe giren Katma Protokolde, Gümrük Birliği kapsamında tarım ürünlerinin de olması ve bu ürünlerin iki taraf arasında serbest dolaşımı öngörülmüştür. Ancak Gümrük Birliği'nin tesis edildiği 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararında sadece işlenmiş tarım ürünleri yer almıştır.

AB ile tarım ürünlerindeki ticaretin temelini ise tarım ürünlerinde tavizli ticaret rejiminin oluşturulmasını öngören, "Tarım ürünleri için ticaret rejimine ilişkin 25 Şubat 1998 tarihli ve 1/ 98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı" oluşturmaktadır. Bu kararlar, karşılıklı olarak daha düşük gümrük vergisi uygulanacak ürünler ve miktarlar ile bazı ürünlerde tavizli ticaretin söz konusu olacağı dönemler belirlenmiştir.

AB Türkiye Gümrük Birliği 20 yıl önce yürürlüğe girmiştir. Yapısı, ticaret entegrasyonun modern şartlarına tam olarak uymamaktadır. Dünya Bankası tarafından yapılan bir değerlendirmeye göre

her iki taraf da mevcut çerçevenin artık yeterli olmadığı konusunda hemfikirdir.

12 Mayıs 2015 tarihinde AB Komisyonu'nun Ticaretten sorumlu Üyesi ve Türkiye Ekonomi Bakanı AB Türkiye ticaret ilişkilerini geliştirmek için hazırlıkların başlatılması yönünde karar almışlardır. Bir süredir yürütülen ön hazırlık çalışmalarının ardından AB Komisyonu Aralık 2016'da, AB üye ülkelerinin Bakanlarından oluşan Konsey'den, Türkiye ile Gümrük Birliğinin güncellenmesi müzakerelerine başlamak üzere yetki talep etmiştir. Modernizasyona ilişkin müzakereler, AB Komisyonu'nun bu yetkiyi almasından sonra başlayacaktır. Bu bağlamda, müzakerelerin Temmuz 2017 gibi başlayabileceği düşünülmektedir.

Avrupa Konseyi ile T.C. Ekonomi Bakanlığı arasındaki temaslar sonucunda, yalnızca sanayi mallarını içeren Gümrük Birliği'nin tarım ve hizmet sektörlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Varsa ticari ve ekonomik anlamda eksikler, engeller, tehditler...

Türkiye ile AB arasındaki ticaret rakamları incelendiğinde, bu ilişkide yaşanacak herhangi bir olumsuzlukta Türkiye ekonomisinin alacağı darbenin AB ülkelerine nazaran çok daha güçlü olacağı görülmektedir. Türkiye ile AB arasında ekonomik olarak iç içe geçmiş bir yapı vardır. AB ile yakınlaşma yaşanan dönemlerde Türkiye ekonomisinde kalkınma ve gelişme yaşandığı bilinmektedir.

Gümrük Birliği'nin tarım ürünlerini de kapsayacak şekilde genişletilmesi hususu detaylı bir çalışmayı gerektirmektedir. Öncelikle, böyle bir gelişme, Türkiye ve AB'nin aralarındaki tarım ürünleri ticareti alanındaki mevcut potansiyeli değerlendirmeleri açısından büyük imkân sunacaktır. Ayrıca AB bünyesindeki tarım alanındaki sübvansiyonlar ve ülkemizdeki

liberalizasyon çalışmaları sonucu üretimdeki verim artırıcı faaliyetlerin desteklenmesi ve bu çalışmaların ortaya çıkaracağı bir mali yük olacaktır. Ülkemizin bu politikaya uyum sağlaması sektörün gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

Tarım ürünleri ticaretinin serbestleşmesi durumunda, AB ile rekabet edemediğimiz için başta hayvancılık olmak üzere toplam tarımsal üretim değerinde düşüş görülebilir. Ancak Dünyaya entegre olabilmek, hayvancılıkta ve hayvansal ürünlerde uluslararası rekabetçi bir pozisyonu yakalayabilmek için bir an evvel verimlilik ve kalite odaklı üretimi teşvik edici tedbirler alınmalıdır.

Bunun en başında Tarım Sektörünün tüm alt dallarında üreticide Milli bir kalite ve verimlilik algısının yaratılması olmalıdır. Zira artık sadece kar odaklı kısır iç pazar çekişmeleri ile değil, uluslararası bir rekabet ortamında bir nevi Milli bir uluslararası ekonomik mücadele sürecine girilecektir. Tabii bunun için belli bir uyum süreci zamanına ihtiyaç vardır. Bu uyum sürecinin Türk üreticisi lehinde yönetilmesinde müzakerecilerimize de büyük iş düşmektedir.

Varsa ilişkilerin daha da geliştirilmesi için yapılması gerekenler

Mevcut Gümrük Birliği yapısının modernize edilmesi ile; AB ve Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşmaları kapsamında yaşadıkları sorunların ve Türkiye'nin AB mevzuatına uyum ile ilgili yaşadığı zorlukların giderileceği ve anlaşmazlıkları çözmede etkin bir mekanizmanın geliştirileceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca ticaret tercihlerinin kapsamı da genişletilerek, tarımda ticaret için pazara erişiminin karşılıklı olarak geliştirilmesi, hizmetlerde ticaret için pazara erişimin geliştirilmesi, her iki tarafın kamu alımları pazarına erişiminin geliştirilmesi, ticaret ve yatırım çevresini geliştirmek için kurallar üzerinde mutabık olun-

ması (örneğin ticaret ve sürdürülebilir gelişme, enerji/hammadde, sağlık ve bitki sağlığı önlemleri, coğrafi işaretler, KOBİ'ler, şeffaflık vb.) hedeflenmektedir.

Her iki tarafın da kazan-kazan ilkesine bağlı olarak güncellemelerin yapılması, ülkemizdeki küçük üreticilerin de, uluslararası rekabete hazırlıklı olabilmeleri için mesleki yetkinliklerinin geliştirilerek korunması temennimizdir.

Bu süreçte önemli bir diğer husus da; uzmanlıkları dışında yorumlar yaparak, bir yandan üreticinin kalite odağından şaşırılması, bir yandan da tüketicinin yanlış bilgilendirilmesi ile sağlıksız beslenmeyi teşvik eden, "bilgi kirliliği ve algı operasyonu uzmanları"na fırsat verilmeyerek, bilimsel temelli, çağdaş, yasal mevzuat ve uygulamalara itibar edilmesidir.

AB ve AB dışı pazarların iş dünyası açısından mukayeseli değerlendirilmesi...

Uluslararası alandaki serbestleşme ile birlikte ülkeler arası ticaret, her ülke için kalkınma ve sanayileşme hedefleri için önemli bir araç haline gelmiştir. Ülkemizde de olduğu gibi her ülke yeni pazarlara ulaşma hedefiyle ticaretin önündeki engelleri kaldırmaya yönelmiş ve uluslararası ticaretteki pazar paylarını arttırmayı hedeflemiştir. Bu nedenle ülkeler arasında uluslararası pazarlarda avantajlı pazar sayılarını arttırabilmek için daha çok Serbest Ticaret Anlaşmaları imzalanmaktadır.

Bu STA'ların sağladığı faydalar arasında; ihracatçı firmalara sağlanan hedef pazarlara giriş şartlarını kolaylaştırması, ihracatçıların belli pazarlarına olan bağımlılığının azaltılması, ihracatçıların üçüncü ülke pazarlarında, diğer rakipleri ile aynı şartlara sahip olması, ihracatın, ürün bazında çeşitlendirilmesi ile hacim ve miktar bazında artırılması, üreticiler için ucuz girdi sağlanması sayılabilir.

Ülkemiz bugüne kadar; EFTA, Makedonya, Bosna Hersek, Arna-

vutluk, Gürcistan, Sırbistan, Karadağ, Moldova, İsrail, Filistin, Ürdün, Tunus, Fas, Mısır, Moritus, Güney Kore, Malezya, Şili, Kosova, Faroe Adaları, Lübnan, Gana ve Singapur ile STA imzalamış olup bunların 19'u yürürlüktedir. Bu anlaşmalar ile Türkiye, bu ülkelere ticaretini önemli ölçüde artırmıştır.

Ancak hayvansal ürünler ihracatımız değerlendirildiğinde gerek Rusya'nın süt ve süt ürünleri de dâhil bazı gıda ürünlerine ambargo koyması, gerekse Avrupa Birliği'nde (AB) süt kotalarının kalkması sonucu dünya süt ürünleri fiyatlarının düşmesiyle birlikte geçtiğimiz yıllarda hayli büyük düşüşler yaşanmıştır.

İhracat yaptığımız başlıca ürünlerimiz, peynir, peynir altı suyu tozu ve dondurmadır. En çok ihracat yaptığımız ülkeler Türkiye Cumhuriyetleri ve Ortadoğu ülkeleridir. İthalat yaptığımız başlıca ürünler, tereyağı ve peynirdir. Başlıca ithalat yaptığımız ülkelere ise Avustralya, Yeni Zelanda, ABD, KKTC ve AB ülkeleridir.

Süt ve süt ürünlerinde uluslararası pazarlarda rekabetçi olabilmek için ihracat destekleri maalesef, yeteri kadar piyasa koşullarının gerektirdiği ölçüde esnek ve teşvik edici değildir. Bu süreçte sadece Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığımız değil, Ekonomi ve Maliye Bakanlıklarımızın da sektörün destekleyicisi ve gözeticisi olmaları beklenmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

TARIK TEZEL

Tarik Tezel, 1961 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamlayan Tezel, 1987 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (Mimar Sinan Üniversitesi) İç Mimarlık Bölümü'nden "yüksek iç mimar" olarak mezun oldu.

Mezuniyetinden sonra bir süre yurt dışında çalışan, ardından 1989-1994 yılları arasında kendi mimarlık ofisini yöneten Tarık Tezel, 1994'te SÜTAŞ Reklam ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü görevini üstlendi.

Tarik Tezel, 1998-2007 yıllarında SÜTAŞ Satınalma ve Lojistik Genel Müdür Yardımcılığı, 2007-2012 yıllarında da SÜTAŞ Tedarik Zinciri Başkanlığı görevlerini yürüttü, 2011 yılında ise SÜTAŞ Grubu bünyesindeki TARFAŞ'ın genel müdürlüğüne atandı. Tezel halen bu görevinin yanı sıra SÜTAŞ Yönetim Kurulu Başkan Vekilliği'ni de sürdürüyor.

Tarik Tezel, 2002 yılında Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği'ne (SETBİR) üye oldu. 2002 ile 2012 yılları arasında SETBİR Yönetim Kurulu Üyesi, 2012 yılından son genel kurula kadar da SETBİR Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığı yapan Tarık Tezel, 28 Mart 2016 tarihindeki SETBİR Genel Kurulu'nda yönetim kurulu başkanlığına seçildi.